

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ІННОВАЦІЙ

Постіндустріальний розвиток суспільства, характерними рисами якого стали інформаційні технології та кардинальні зміни в темпах впровадження інновацій, потребують адекватних змін в організації та фінансуванні цих процесів. Теоретичні доробки економістів і управлінців протягом ХХ століття розробили і ввели в практику великий набір фінансових та інших механізмів стимулювання та регулювання розвитку індустріального виробництва. Та все ж основна робота по розробці адекватного фінансового механізму стимулювання та управління впровадження інновацій ще попереду і тому спроби ідентифікувати підходи до сучасного фінансового менеджменту інновацій є особливо актуальні.

Після того як в 70-х роках минулого століття автор концепції постіндустріального суспільства Д. Белл дав визначення такому суспільству[1] розпочалися наукові дослідження за вузько направленими складовими суспільства споживання, або інноваційно-інформаційного [2]. Дослідження Р.Акоффа, Р. Нельсона та інших дозволило сформулювати теорію інновації. Традиційний підхід до аналізу фінансових складових інформаційно-інноваційних процесів розділювався на два напрямки. Перший, найбільш поширений, вивчення інвестування в нові технології, а другий, представлений дослідженнями світового та українського досвіду розвитку та стимулювання інноваційних підприємств. Проведені вченими дослідження дозволили виділити нові форми участі приватного капіталу в інноваційній діяльності та використовувати організаційні особливості інформаційного простору для пошуку партнерів з впровадження інновацій, що дозволило прийняти низку державних рішень зі створення сприятливої інфраструктури. Та все ж методологія фінансового менеджменту інновацій потребує подальшого дослідження та теоретичного осмислення.

Мета дослідження проаналізувати сучасні науково-практичні підходи до фінансового менеджменту інновацій.

Інновація займає особливе місце серед чинників розширеного відтворення. Це особливе місце обумовлене операційною різноманітністю творчої діяльності людини з одного боку, корисністю та доступністю для споживачів цього результату з іншого та значною невизначеністю можливого кінцевого ефекту. Індустріалізація, поєднавши в собі симбіоз освіти та машинної технології створила ще один феномен сучасності - науково-технічний прогрес, який став рушійною силою для росту суспільних продуктивних сил за рахунок конвєрсного впровадження в виробництво інновацій.

В літературі можна знайти безліч оригінальних визначень поняття інновація починаючи від лінгвістичних і закінчуючи філософськими. Для подальшого розуміння нашого підходу до поняття фінансового менеджменту інновацій визначимо інновацію як форму впровадження наукових досягнень в розвиток продуктивних сил. За часи незалежності в Україні створена інфраструктура покликана сприяти розвитку інноваційного малого бізнесу[2], яка включає в себе державну підтримку у вигляді профільних комітетів в Уряді та Верховній Раді та прийнята ціла низка Законів. В цій сфері діють недержавна громадська організація-Українська асоціація інвестиційного бізнесу (УАІБ), асоціація-Приватні інвестори України та інші. В Україні за рік реєструється більше 500 патентів з яких до розробки та впровадження потрапляють одиниці. В нашому розпорядженні немає матеріалів які б ілюстрували структуру малого бізнесу в Україні за видами діяльності та все ж можна стверджувати, що доля інноваційних фірм-виробників мізерна.

З точки зору фінансування інновацій як системи нас найбільше цікавлять зовнішні інвестори. Їх завдання забезпечити збільшення фінансування проекту для проведення необхідних дослідно-конструкторських робіт та пілотне вивчення ринку, юридичне оформлення господарського статусу. Якоїсь узагальнучої статистики з соціальної характеристики зовнішніх інвесторів ми не знайшли і тому будемо припускати, що вони не будуть кардинально відрізнятися від характеристики бізнес-ангелів. Часто бізнес-ангелів ототожнюють з неформальним ринком венчурного капіталу, так як вони виступають в ролі приватних інвесторів, які інвестують свої особисті кошти в нові і зростаючі малі фірми. Це і є їх основною особливістю на ринку ризикованого капіталу. Венчурні компанії, які теж присутні на цьому ринку управляють чужими коштами. Більшість бізнес-ангелів це успішні підприємці, які мають значний досвід

розвитку свого бізнесу. Це також високооплачувані спеціалісти в крупних компаніях, такі як топ – менеджери, консультанти, адвокати. Згідно західним дослідженням середній вік бізнес-ангела 45-65 років, 99% чоловіки, кожний п'ятий - мільонер. Вони отримали свою назву тому, що мало хто окрім них згодиться фінансувати ризиковані проекти, без достатнього забезпечення. В основному, бізнес ангели викупають міноритарний пакет акцій компаній, так як вони зацікавлені в тому, щоб підприємець був достатньо мотивований на реалізацію свого проекту. Бізнес-ангели є одним з найважливіших, класом інвесторів, які заповнюють розрив між первісним вкладом власників компанії з наступними джерелами фінансування, таким як традиційний венчурний капітал, банківське фінансування, публічне розміщення акцій. Феномен бізнес-ангелів окрім фінансової підтримки нових організаційних форм малого інноваційного бізнесу несе з собою неоціненний досвід управління розвитком нової справи. Безкоштовна допомога та консультації такого інвестора дорого коштує для того хто розпочинає свою справу. Факти свідчать, що ім'я бізнес-ангела часто є вирішальним в збільшенні привабливості компанії в очах інших інвесторів. Дві третини бізнес-ангелів розглядають проекти, розташовані в своєму регіоні, таким чином беруть участь в розвитку своєї території. За кордоном все більша кількість інвестувань бізнес-ангелів реалізується через мережі бізнес-ангелів. Такі мережі працюють як на місцевому так і на регіональному рівні. Їх основна мета, забезпечити доступ до більшого числа угод, що дозволяє їм брати участь в синдицированих угодах. Виходячи з наведених прикладів можна з впевненістю констатувати появу нового напрямку та правил інвестування приватних коштів. Це кошти персонально направлені інвестором в ним же вибраний предмет, ним же контрольоване не лише цільове використання коштів, але й безпосередня його участь в організаційному супроводі реалізації проекту. Ми бачимо в цьому випадку появу нових форм симбіозу фінансів та управління. Симбіозу який з одного боку розширяє реалізацію управлінського досвіду інвестора, міцно пов'язуючи прийняті ним адміністративні рішення з особистим матеріальним благополуччям, та виховання менеджерів нового бізнесу в виробничих умовах, де його кар'єра та матеріальне благополуччя залежать від його швидкого засвоєння принципів виробничого управління. Різноманітність в орієнтації на переваги індивідуальних інвесторів та їх синдицированих колег в венчурних фондах обумовлена в тому числі і організацією управління коштами.

В літературі доволі часто можна зустріти спроби отожднювати бізнес-ангелів та фонди венчурного капіталу. При цьому для їх відокремлення використовується термін неформальні, для першої категорії, та формальні, для другої. Такий підхід принципово не вірний, так як змішує різні види діяльності, суть яких зводиться до визначення ролі суб'єкта управління, а не походження коштів, як об'єкта управління. Бізнес-ангел вкладає кошти в добре для нього знайомий напрямок інновацій і приймає найактивнішу участь в реалізації предмета інновації як професійний менеджер. Для інженера-професіонала ризик проекту інновації виглядає зовсім по іншому ніж для фінансиста.

Отже особливе місце в ланцюгу руху інновації до споживача бізнес-ангели займають особливе місце і інтегрують (хоч, здебільшого, і інтуїтивно) окремі ланки ланцюга між споживчою цінністю і ринковою вартістю. Розуміння цього взаємозв'язку особливо важливе для управлінців при створенні державних та міждержавних структур покликаних забезпечити сприятливе соціально-економічне середовище для розвитку та поширення інноваційної діяльності. Швидка зміна правил залучення приватного капіталу, створення для нього преференцій, що спостерігається в США забезпечили цій країні лідерство в освоєнні світового інноваційно-інформаційного простору. За США увагу на приватний капітал, як локомотив першої стадії розробки інновацій, звернули увагу і європейські країни. Україна в цьому плані робить лише перші кроки і тому розширення наукового аналізу процесів розвитку постіндустріального суспільства на базі інновацій, доведення їх до практичних рекомендацій для урядових структур є важливим науково-практичним завданням.

1. Bell D. *The Coming of Hjustindustrial Society: F Vnture of Social Forecasting*/D. Bell-N.Y.: Oxford University Press, 1973.-428 p. 2. Одягайло Б.М. *Національне та інтернаціональне в економічній системі України (спроба методологічного синтезу): Монографія / Б.М. Одягайло. - Кривий Ріг, 2009. – 183 с.*